

Nr 1/2014

Puit – arhitektuur ja disain

puuinfo

Oleme julged, kaasaegsed ja nutikad!

FOTO: Emma Konze

Selleks ajaks, kui meie ajaleht ilmub, on Tallinna Sadama korraldatud arhitektuurse ideekonkursi tulemused välja kuulutatud. Möistagi soovib Tallinna Sadam, et talle kuuluvate tühjade maatükkide puhul jõutakse parima lahenduse ni – seda nii linna-ruumi, funktsiooni kui ka arhitektuuri aspektist. Täiesti loogiline. Mõtleme aga korra veel lähteülesandele. Mis ikkagi on kõige olulisem eesmärk? Kindlasti on vajalik, et neile kvartalitele leitaks funktsioon – ikka selleks, et sünniks reaalselt toimiv keskkond, et seal oleks sisu. See on igati vääriline siht. Võrreldes, kuidas on õitsema löönud loomelinnaku rajoon – just sellepärast, et seal käib elu. Sinna minnakse, kuna lahendus töötab – nii lihtne see ongi.

Nüüd aga tagasi Tallinna Sadama tühjalt seisvatele maatükkidele, millest vähemalt osale on välja valitud uus võimalik kavand. Oletame, et see on hea, võib-olla isegi väga hea. Niisugune, mis annaks sealsele ümbruskonnale lootust.

Kui sedasi tõesti õnnestuks, oleks kõik justkui korras. Aga kas ikka on? Kui vaadata asja veelgi suuremalt, tekivad uued küsimused. Kas see lahendus on piisavalt hea, et teha arendatavast piirkonnast põhjamaade pärl? Tõeline pärl, mis tõmbaks siia inimesi nagu võimas magnet ja kindlustaks pikaks ajaks koha nimekirjas „pean seda kindlasti nägema, kui Tallinna lähen“.

Mina kui puuinimene mõtlen kohe, et oi, milline võimalus ja väljakutse teha neis kvartaleis teisiti kui kusagil mujal maailmas – kui seada üheks arenduse tingimuseks, et kõik sinna kerkivad hooned oleks puidust. Nii lihtsa võttega kirjutaksime selle loodava piirkonna igaveseks ja imelihtsalt ajalukku.

Nüüd võib mõni teist arvata, et olen istunud liiga kaua saunas! Paraku ütlen selle välja täiesti selge peaga, kuna unistan, kuidas ühe väikese lisaklausliga saame näidata kogu maailmale, et oleme ehitusvaldkonnas tõelised visionäärid. Et hindame keskkonda ja oskame ehitada tehnoloogiliselt kõige arenenuma ehitusmaterjaliga. Praegu on juba olemas toimivad lahendused, mis lubavad ehitada kuni 12 korrust puiduga – täites loomulikult ka kõige nõudlikumad ehitus- ja ohutusnormid. Kui see idee saaks teoks, oleks ala pikaks ajaks täiesti unikaalne terves ilmas. Looksite sellega Eestile igati väärilise kuvandi – et oleme julged, kaasaegsed ja nutikad.

Lehest aga leiate eelmise aasta puitehitise konkursi parimad palad ja muudki, mis loodetavasti pakub huvi ja innustab mõtlema suurepäraste võimaluste üle, mis meie väiksel riigil on.

Kui toetate ideed arendada sadama tühjad alad puitehitusega, palun teil oma hääl anda küsitluses, mille leiate aadressil www.puuinfo.ee.

Erik Konze, toimetaja

Toimetaja: Erik Konze
Väljaandja: Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit
Keeletoimetaja: Signe Kure
Kujundus: Marju Pottisep, OÜ Artacco ja OÜ Savaa
Kaanefoto: Erik Konze

Unistus rohelisest kõrg-tehnoloogilisest riigist

Erki Nool, Riigikogu keskkonnamisjoni esimees

Neil puhkudel, kui näitan väliskülalistele iseloomulikku Eestit, olen vahel kimbatuses: kuhu nad ikkagi viia?

Tean, et tavapäraselt tehakse tiir Rocca al Mare vabaõhumuuseumis. Mina neid sinna ei vii, vähemalt mitte kohe, sest mis oleks see sõnum, mida need vanad puittared jutustavad ... „Must lagi on meie toal – tere tulemast minevikku!“

Ka majanduse rohelisest tulevikuperspektiivist kõnelev sõnum, et me panustame turismile, hoides metsa puutumatusena, tundub kentsakas. Kas me tõepoolest ei oska selle väärtusliku loodusressursiga midagi targemat teha kui taandada majandusväljavaated üksnes turistide lõbustamise pealt teenimisele?

Mis võiks olla see lugu, mida tahame tegelikult endast ja oma maast rääkida?

IT, teadmised ja ressurss peavad kokku saama

Vaatame riigi arenguperspektiive otsides pisut ringi. Meil on väärtuslik ja taastuv loodusvara mets ja on arenenud puidutööstus. Oleks loogiline see ressurss loovalt ühendada nii tehnoloogia-arengu kui ka kultuuritraditsioonide, arhitektuuri ja disainiga ning ehitada meie majandus ja Eesti lugu üles sellele.

Hiljaaegu viibisin Garmisch-Partenkirchenis. Seal nähtu avaldas muljet ja pani mõtlema. Näiteks oli ühte hoonesse paigutatud jäähall ja ujula, nii et tekkinud jääksoojus kasutati otstarbekalt ära. Kogu hoone elutsükkel, selle keskkonnasõbralikus ja ratsionaalsus olid üksipulgi läbi mõeldud. Teistsugune lähenemine, öeldi, poleks tulnud kõne allagi.

Austrias võib näha, kui suuri elukvaliteedi muutusi toob kohalike elanike osalemine piirkonna arengus. Vorarlberg, pikka aega üks riigi vaesemaid alasid, on teinud tohutu hüppe, kuna sealsed puidutöötlemisega tegelevad väikeettevõtted kaasati piirkonna arendamisse.

Eesti on metsa poolest rikas riik. Seega on ka meil potentsiaali jõuda juhtivate puiduriikide Austria, Šveitsi või Põhjamaadega samade tulemusteni, ja neid ületadagi. Peame mõtlema kõikehõlmavalt ja süsteemselt, küll need saavutused ka tulevad.

Tavamõtlemine pole sageli põhjalik

Näiteid sellest, et meie lähteülesanne on ehk valesti püstitatud või asjad süsteemselt läbi mõtlemata, kohtame igal sammul. Spordiväljak, kus 100 meetri jooksurada lõpeb järsult vastu metallaeda.

Suusatajatele parklasse pääsuks ehitatud trepp Otepääl, kus pole võimalik liikuda, suusasaapad jalas, veel vähem, ka suusad all. Uhke meediaruumiga varustatud kool Jõhvis, kus puudub staadion. Nelja-korruseline betoonmaja looduspargis – kohas, kus isegi oksi ei tohi murda.

Need kõik on ilmingud, mis tulenevad kitsast mõtlemisest stiilis „käsi ei tea, mida jalg teeb“. Me peame õppima mõtlema nii, et igas ettevõtetes peituks korraga kasu võimalikult paljudele.

Olen lastele neid asju selgitanud lihtsa näitega teemal „kust tuleb küpsis“? Kui samast külast, siis saab tööd ja tulu palju inimesi – vilja kasvatajast, veskimehet, pagarist kuni küpsiste müüjani. Kogu raha jääb kodukohta, kõik on kõigile kasulikud. Kui aga müüa välismaalt toodud küpsist, saab külas väikese kasu ehk ainult müüja.

Keskkonnasõbralik on kasutada puitu

Meie oma tagaaias kasvab hinnaline loodusvara – mets. See on ehk meie kõige väärtuslikum ressurss üldse, miks muidu määrati ta kunagi Eesti krooni kattevaraks. Metsast tuleb puit, mis võiks olla meie majanduse vundament. Selle ressursi rakendamisel on palju võimalusi: ehitada energiasäästlikke maju ja elada terves elukeskkonnas, kasutada nii fossiilsete loodusvarade asemel kütteks kui ka paljude toodete valmistamisel.

Tulevikku vaadates avarduvad võimalused tohutult, tselluloosi 3D-printimisest kuni nanotselluloosi tootmiseni. Kasutades neis protsessides kõiki teadmisi ja võimalusi, alates tänapäevasest tehnoloogiast ja disainist, suudame oma ala spetsialistide abiga valmistada vääristatud toodangut, mida eksportida. Kogu tootmisahelas loodud tulu jääb sel puhul meile endale.

Peaksime nii riigi, kohaliku omavalitsuse kui ka iga üksikisiku tasemel mõtlema sellele, kuidas oma elukeskkonda hoides ehitada targemini. Et me ei viiks riigist asjatult raha välja, tuues materjale kaugelt maalt, vaid teeksime nii, et tööd saaks võimalikult palju oma inimesi, et kohapealne ressurss leiaks võimalikult otstarbekat kasutamist. Kui puit on samaväärne või parem materjal sellest, mida sisse tuuakse, miks siis mitte ehitadagi puidust? Ka riiklikult olulisi hooned, kui tahame end pidada metsariigiks. Või spordihalle ja koolihooneid, kus veedavad suure osa päevast meie lapsed. Kas see ei võiks olla siht, mille poole püüelda?

Sportlasel peavad tipptulemuse saavutamiseks olema looduslikud eeldused. Kui lisandub julge unistus, tuleb vaid tegutseda – teha kõik, mida selle unistuse täitumiseks tarvis. Esmalt on vaja treeningplaani, mis jagab vajalikud tegevused tsükliteks.

Mets on Eesti looduslik eeldus, hea alus, kust startida. Meie riigi väiksus annab meile eelised, et eri eluvaldkondi ühise eesmärgi saavutamiseks liita. →

Mõttelend peaks jõudma praktilistesse asjadesse

Üks valdkond, mille korrastamisest sõltub riigi võimekus, on erialane haridus. Riigil peaks olema õigus ja kohustus suunata inimesed tööle sinna, kus neid tõepoolest vaja läheb. Praegu on meil samaaegselt

nii töö- kui ka tööjõupuudus, mida ei saa pidada normaalseks. Kõrgkoolid toodavad tuhandete kaupa lõpetajaid, kelle puhul tihti selgub, et neil polegi ühiskonnas funktsiooni. Praktiliste oskustega spetsialiste annab samas tikutulega otsida. Nii kerkib küsimus, kas ja kus õpib noor põlvkond loodusressurssi hindama – märkama selles võimalust tulevaseks tööks.

Lähenedes Tallinnale mereteed pidi, tahaks näha saabujat tervitamas õhulisi puithooneid, mis jutustaksid lugu targast riigist, mille majanduses on keskkonnasõbralik lähenemine ühte põimunud arhitektuuri, insenerimõtlemise ja tehnoloogia kõrgsaavutustega. See osutaks, et meie riik mõtleb ja toimib süsteemselt. Seejärel viiksin külalised Rocca al Mare'sse taresid vaatama, et nad näeksid, millise arengu me oleme läbi teinud.

Foto: Rando Kall

Martin Arula,
Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu
juhatuse esimees

Mitte „Welcome to Estonia“, vaid „Made in Estonia“ ehk majandus pole raketiteadus

Eesti riigi ja inimeste majanduslikku heaolu on lihtsaim hinnata SKP suurenemise järgi. SKP näitab riigi majandusaktiivsust, mitte ilmtingimata heaolu ega riigirahanduse või kodumajapidamiste jõukust. Samas on SKP majandusliku heaolu mõõtmisel ja teiste riikidega võrdlemisel üks lihtsamaid võimalusi.

Ilma majandusliku heaoluta pole õnnelikke inimesi, vaesed on õnnelikud vaid hetkeks, siis, kui tunnevad usuvad, et tulemas on muutus vaesusest pääsemiseks. SKP on näitaja, mis mõõdab konkreetse ajaperioodi jooksul riigi territooriumil toodetud toodete ja teenuste väärtust. Parim võimalus SKP mõistmiseks on SKP tarbimise meetodil arvutamise valem:

SKP =
C (eratarbimine)
+ I (koguinvesteeringud)
+ G (riigi ostud)
+ E (eksport)
– I (import)

Eesti riigi ja inimeste jõukuse „puu“

Ülaltoodud valemi alusel võrdleksin riigi majandust puuga. Eksportivad sektorid koos välisinvesteeringutega on selle puu juured, paljude harudega tüvi jaguneb kolmeks: eratarbimine, valitsemiskulud ja sisemaised investeeringud. Tüve osad saavad kasvada sedavõrd, kui palju juurtest lähetatakse. Tüve ulatuses saab kasvatada üht haru teise arvelt – valitsemiskulusid ohjates saab raha suunata riigi ostudeks või eratarbimisse, maksudega eratarbimist piirates saab valitsus rohkem kulutada jne. Puu lehtedeks on riigi kodanikud, kes oma tarbimiskäitumisega määravad, kui palju vett puust lendub ehk riigist raha välja läheb.

Valem ja „SKP puu“ ütlevad mulle, et peame suurendama riiki tuleva raha hulka ja vähendama siit välja juu raha hulka. Samuti peaksime riigis raha ringluses hoidma, et majanduskasv jõuaks kõigini, et „tüvi“ kasvaks.

Muidugi oleks kõige kiirem võimalus võtta riigile ja kodanikele välislaene – ja SKP olekski taevast –, aga

millalgi tuleb see tagasi maksta, kust siis raha tuleb? Mõni aasta ja olemegi aia vahel kinni.

Aga parem

1) suurendame kasumlikku eksporti. Iga eksportiv ettevõtte toob Eestisse raha, osa neist saadab selle küll kohe ka Eestist välja, nii et kasu majandusele on olematu. Ekspordi arendamisel peame eelisjärjekorras valima tegevusalad, mille toodetav lisandväärtus (palgakulu, kulum ja kasum) on võimalikult suur ja muu kulubaas (toorained ja kasutatavad teenused) on Eesti päritolu: turism, põllumajandus koos toiduainetööstusega, metsasektor, kohalikke maavarasid väärindavad sektorid.

Riik ja kodanikud, seadkem fookus ja määratlegem ekspordi- ja tööstuspoliitika, inventeerigem meie loodus- ja maavarade kasutamise olukord teadlaste abiga ja ühiskonna teadmisel ja osalusel. Arendagem haridust, mis lisab meie varadele veelgi ekspordiväärtust – nende sektorite tööhõive on oluliselt laiemapõhjalisem kui lihtsalt paar tuhat „traadipead“. EASi toetusi ei peaks prioriseerima mitte ainult lisandväärtuse alusel, vaid ka sõltuvalt kohalike toorainete ja teenuste tarbimisest. Vähemalt niikaua, kuni EAS on olemas. Siin on 6 miljardit ekspordieurot aastas, mis on täiendav vihmavesi meie majanduse puule. Ja head inimesed, suhtugem ekspordivatesse majandusharudesse kui riigi majanduse alustaladesse – esimese Eesti Vabariigi ajal tegime seda lugupidamisega. Mitte „Welcome to Estonia“, vaid „Made in Estonia“ olgu me loosungiks.

2) vähendame tarbetut importi, see võrdub ekspordiga. Impordime praegu rohkem kui ekspordime, iga aasta lõpeb puudujäägiga. Ent mille arvelt see lõpuks kaetakse – ikka meie inimeste tulevase jõukuse arvelt. Tarbime meeletult importkaupa, mis on suures osas mujal ebaausalt, keskkonna- ja töötajavaenulikult toodetud. Ja omamaine, keskkonnasäästlik, meie inimeste toodetud kaup jääb ostmata. Erased tarbivad 9 miljardit aastas. Mõelgem, kui palju sellest tuleb väljast – oleme Läti-Leedu-Poola, ka Kagu-Aasia toiduaine- ja muu tööstuse suursponsor. Hetkeotsiooni ajal tarbides, toidukaupu, riideid,

ehitusmaterjale ja muud ostes viskame raskelt riiki toodud raha üle piiri tagasi, jättes selle siin teiste omainimestega SKP mõistes jagamata. Vaid suures värvilises plekk-kuudis palehigis töötav kassapidaja saab miinimumpalga, kaupmees viriseda ja kuudi väljarentija ning pank luksuses elada – see on meie „suurimate“ lisandväärtustega sektorite tegelikkus. Proovime aga oma igapäevased ning püsiostud teha samal põhimõttel – *Made in Estonia*.

Me ostame naabrite gaasi ja vedelkütuseid, mööblit, ehitusmaterjale ja muud sisse riigihangete korras, jättes SKP mõistes väärtuslikumad omamaised tootjad kõrvale. Gaasi hinnast odavamat biokütust toodetakse Eestis ekspordiks piisavalt, meil on keskkonnasäästlikke, taastuvatest loodusvaradest ehitusmaterjale. Mõistan, et kaubavahetust ei saa piirata, aga tänases Euroopas saab arvestada toodete ja toorainete keskkonnamõjuga – riik peaks olema keskkonnamõjuga toodete ostmise korraldamisel eeskuju. Ökoloogilise jalajälje silt külge ja muudame Eesti riigi ostud roheliseks. Riigi ostud aastas on 3,5 miljardit eurot ...

Ent sedasama peaksime tegema ka meie, riigi kodanikud. Head inimesed, uurige, kuidas on asjad toodetud, kuidas kujuneb tegelik hind. Meie naabrid lähedal ja kaugel võtavad meie jõukuse endale ja jätavad meid tööta, kui me ei sekku tarbimisotsustega. Ärgem laske vedada Eestisse teiste riikide energia- ja keskkonnaprügi. Kui meie tootja on hinna ja kvaliteediga jännis, nõudkem paremat. Just nõudlus on see, mis arendab. Aga ärgem suretagem lihtsalt sõnatult, valides välismaist, kohalikku tootjat välja.

Lõpuks. Kõige suurem ost meie eluea jooksul on eluase – maja või korter. Ja eluaseme eluea suurim kulu on energia. Kui ehitada meie oma kohalikest materjalidest ja valida ka energiaallikaks mõni kohalikest taastuvatest loodusvaradest, on tagatud hoone konkurentsivõimeline odavaim eluring. Ja vähim mõju meie ja maailma loodusele. Tõestatud igal pool maailmas, kehtib alati. Nüüd ja tulevikus.

Stiliseeritud lauavirn

Küsimustele vastab konkursi
„Aasta puitehitis 2013“
fassaadipreemia „stiliseeritud
lauavirna“ eest pälvinud
sisearhitekt Tarmo Piirmets.

Fotod: Virge Viertek

Milline on sinu varasem kogemus arhitektuursete väikevormidega ja kas tunned ennast selles vallas mugavalt?

Päris analoogne kogemus puudub. Mul on tunne, et väikevorm on nõudlikum ja kapriissem. Mies van der Rohe on öelnud, et tooli on raskem teha kui arhitektuuri. Idee hästi selge ja kõnekas, detailid teravad ja täpsed. Kõik kohe otse näkku, halastamatult.

Kuidas sai alguse stiliseeritud lauavirna idee, kas enne tuli vajadus või mõte?

Loomemenetlus on oma olemuselt küllalt isiklik protsess. Minu puhul on mu peas olev arhitekti töölaud täis erinevaid ülestähendusi, väikseid sädemekübereid, mälupilte. See kõik on küllalt abstraktne – mõtete reaalsesse maailma ning paberile kandes hakkab idee selginema ning tihti on raske tagantjärele analüüsida, milline impulssidest oli see kõige tugevam, mis tulemuseni viis.

Ma ise arvan, et oluline oli anda õueruumile seni kasutatud lahendustest erinev ilme, erinev materjalikäsitus. Kõik-kõik uutmoodi, paremini kui eales varem. Alatine rahutuks tegev arhitekti unelm.

Kas enne tuli vormiidee või materjalivalik? Miks otsustati just puidu kasuks?

Selles olukorras ei olnudki materjali puhul erilisi alternatiive. Puit tundus ühteaegu just sobivalt ajalik ja ajatu. Näilisest lühiajalisusest kantud kergus ning tegelik reaalsus, kus niisugune hoone võib püsida aastakümneid. Seega materjal oli enne.

Peale vaadates tundub ehitis paeluvalt lihtne ja efektne, kuid tihti on lihtsate asjade taga suur planeerimistöö. Kuidas läks see protsess kõnealuse ehitise puhul?

Tellija seadis ette tavapäraselt ebareaalsed tähtajad nii lahenduse kui teostuse osas. See on klassika – sisuliselt ehitusmaterjalide poest helistades sooviti teada, mida oleks vaja osta, et nädalavahetusel varjualune valmis ehitada.

Päris nii kiiresti asjad õnneks ei läinud. Ideedest oli üheks hetkeks redutseerunud just see lauavirna motiiv, kus tuulutusliistud moodustavad mingi joonistuse. Proovisin erinevaid mustreid. Selgus, et sellel lahendusel on just piisav arv

ilmseid ja vähem ilmseid vajalikke omadusi. See oli nagu lugematute muutujatega matemaatiline tehe, kus ühel hetkel hakkavad kõik tehte tükid nõiaväel iseenesest kohtadele asetuma. Loomemenetluse äratundmishetk.

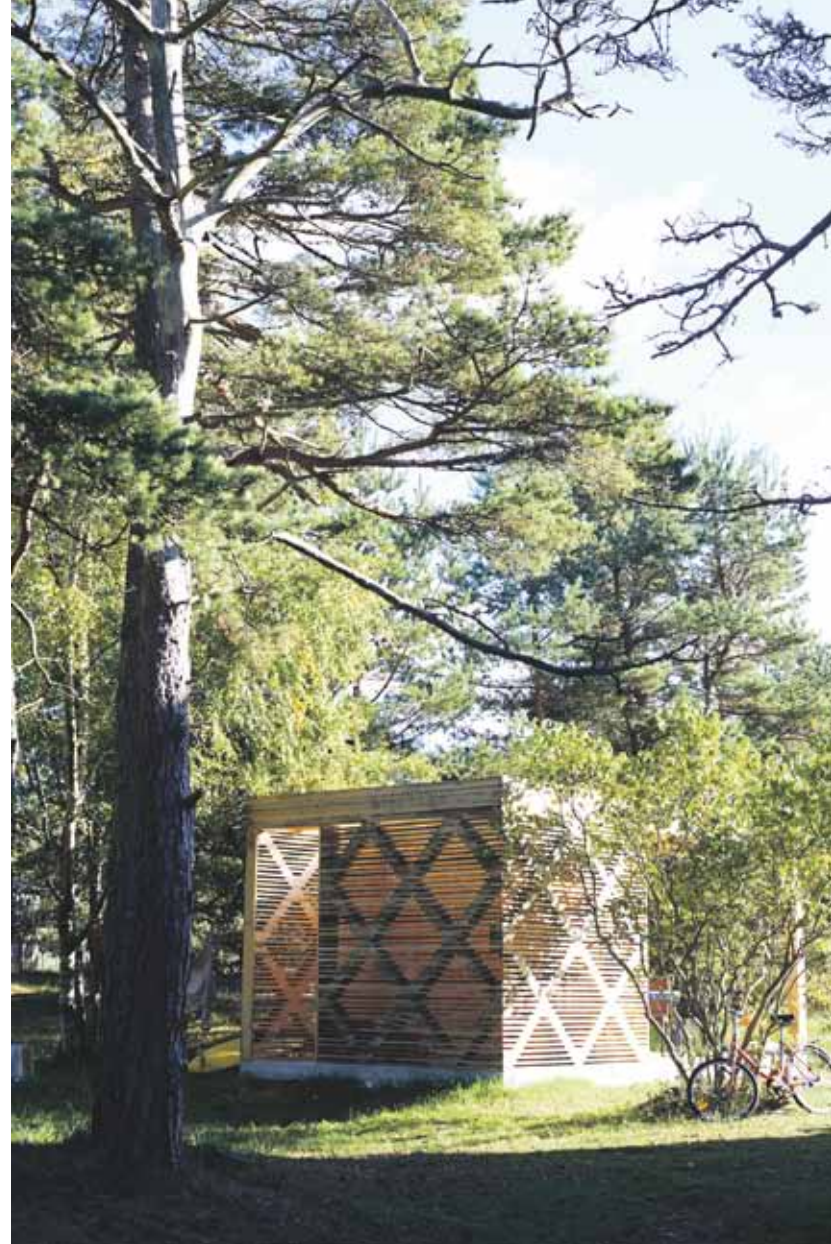
Ka paber kannatab kõike ning reaalsuses ei pruugi head kavatsused täituda. Esimene positiivne märk oli siis, kui käisin ühel varasuvisel teisipäeval puidutöökojas erinevaid ehituse sõlmi arutamas. Minu silme all hakati lahti pakkima just saabunud lauakoormat ning sama nädala reede õhtuks olid seinad püsti. Mõte lihtsusest toimus.

Kas ja kui palju langetasid otsuseid eelarvest lähtuvalt?

Eelarve mõttes on see huvitav kaasus. Intriig või küsimus on selles, et sama funktsiooni ja ruumi saaks luua ka siis, kui asetada puitmaterjal vertikaalselt. Materjali kulu oleks mõnevõrra väiksem, kuid emotsioon olematu. Kas on tegemist aeglaselt taastuva materjali pillava kasutamisega? Kui aga võtta näiteks eeskujuks palkhooned, kus seinu püstitamiseks kasutatakse ära kogu palgi maht, siis sellega võrreldes on varjualuse materjali optimaalselt kulutatud – klassikalise palkhoone sein on sisuliselt ribadeks lõigatud. Muus osas on puitmaterjali kasutatud kadudeta ja täpselt nii minimaalselt, kui vaja. Sein on ise ühtlasi idee ja konstruktsioon. Mingis mõttes modernistliku unelma täitumine väikse annuse rahvusliku flirdiga.

Kas idee teostus osutus lihtsaks või tuli ette ka ootamatusi, kitsaskohti?

Klient ootas lahendust, mille ta saaks ise püsti panna. Seetõttu oli püstitamise lihtsus üks läbivaid teemasid – võimalikult vähe erinevaid detaile, sarnased tükid, lihtne koostamismeetod. Kujutasin olukorda, kus tellija koos paari sõbraga võtab ühel ilusal suvisel päeval konstruktori paki lahti ning hakkab, nagu lapsepõlve mängumaju ehitades, laudu üksteise peale tõstma. Lahendust tehes lausa kasvas sportlik huvi, et kuidas kogu tervik selle koostamise kerguse huvides tööle panna. Varjualune on omamoodi tervik – algidee, erinevate tükide kujunemislugu, kokkupanek. Läbiv selgus igas elemendis.

Kuidas hindad puitu kui materjali, head ja halvad küljed sinu kogemustest lähtuvalt? Parimad kasutuskohad ja kogemused?

Kuna olen hariduselt sisearhitekt, siis puutun puiduga kokku iga päev. Puit tema erinevates avaldumisvormides – töötlemata kujul, pinnakattena, viimistlusmaterjalina, mööblilipide või mööbliplaatidena. Sellest kogemusest on tekkinud mingisugune algeline arusaam puidu olemusest. Ka mahasaetuna elab puit edasi. Puit reageerib keskkonnale igas mõttes. Kas siis muutudes vastavalt kasutamisele, ilmastikule, heale või halvale ümberkäimisele. Ma ise elan ka vanas puitmajas.

Puiduga võib sõbraks saada ja sõber olla, kuid tema käitumise kõiki nüansse ei ole võimalik mõista. Aga puidu kasutamise võimalused on minu arvates absoluutselt piirideta – sellega saab teha midagi väga väikest ja väga väga täpset või midagi suurt ning hooletute pintsliöökidega. Tuleb lihtsalt puidu omadused eesmärgi nimel tööle panna. Selle igapäevase puidukogemuse põhjal, jättes analüüsimata, kas seda on palju või vähe, ma materjali omaduste puhul riske ei võtnud. Puit on siin ära kasutatud kõige lihtsamal ja sirgjoonelisel viisil – lauavirnast hoone seinana. Seetõttu erilisi üllatusi ei olnud. Sõbrasuhe puiduga pidas. Hetkel käib konstruktor kokku kruvidega – täiesti loomulik ja normaalne viis puitu ühendada. Teostust jälgides tekkis ka mõte, et sama asja peaks olema võimalik kokku panna ka eriti ürgsel puitehituse viisil – ilma ühtegi naela kasutamata. See oleks samas täiesti tavapärane, tänapäeval küll veidi hääbuv viis hoonet püstitada – tõeline eesti „lego“ –, kõik ühendused nutikate tappide ja salapulkadega.

Alguses peas, hiljem paberil tekkinud pilt ühtis üsna täpselt sellega, mis valmis ehitati. Idee on alati veidi emotsionaalne, paberjoonised natuke kuivemad. Kui ideed on materialiseerunud, siis on emotsiooni jällegi kordades enam. Objekt asetub keskkonda, tekivad vaated. Kuidas see suhestub ümbritsevaga, kuidas muudab valgus vaateid ning hoonet ennast.

XL või S?

Rakvere jalgrattamajad

Fotod: Kadarik Tüür Arhitektid

Eesmärgipäraselt kavandatud linnas on kõik väike suurema plaani tulemus.

Linnamööbel on hea sõna – selles saavad kokku suur ja väike skaala, linlik ja väljapoole suunatud ning personaalne ja tubane tähendus. Linn kui elutuba on kaasaja avaliku ruumiga tegelejate üks lemmikdeviise. Linnade puhul armastatakse rääkida ikka suurest mõõtkavast ja kõrgetest-üldistest eesmärkidest sotsiaalsete või infrastruktuursete jõujoonte kujundamisel. Plaanidega käivad kaasas numbrid, graafikud ja kõikvõimalikud linnulennult tehtud digimudelid või aerofotod. Planeerijatele ja poliitikutele meeldivad üldtõuade ning kaugemad eesmärgid – eks linnaehitus ja -poliitika ongi tingimuste loomine, võimaluse andmine väiksemate asjade sünniks.

Suur mõõtkava või linn tervikuna on aga tegurid, mida inimene tegelikult kunagi linnulennult vaatenähtuna ei taju, tema ruumi määrab see, kus ja kuidas ta linna kasutab, kus ta elab ja kuidas töö käib, kui palju jalutab või jalgrattaga sõidab, vahel külas käib või lihtsalt

niisama ringi luusib. Inimesel on linnas oma trajektorid ja arusaam vahetust ümbrusest, me märkame muutusi, mis on toimunud meie lähedal, ja tunne me end linnaosades, kus me tavaliselt ei käi, justkui turistidena. Meie pilk linnale on silmade kõrguselt, inimmõõtmeline, detailne. Just see pisiasjadesse puutuv mõõtkava on koht, kus suur ja väike kokku saavad – eesmärgipäraselt kavandatud linnas on kõik väike suurema plaani tulemus.

Postid, kastid, pingid, lambid, paviljonid, tulbad – linnamööbli nimekiri uueneb pidevalt ja on lõputu. Reeglina on selle kujunduse ja paigutuse koordineerimine raske, eriti suurlinnas. Tallinnaski tunduvad tänavaruumi kujundavat eelkõige reklaamipindadega äritsejate fantaasia ning parasjagu pakkumises olevad kataloogitooted. Tänavate kujundusega pole harjutud tegelema ning üksikud terviklikult kujundatud projektid – reeglina peaväljak või peatänav – ei päästa pilti. Võimalik, et väikelinnas on läbimõeldud lahendustega kergem lagedale tulla, pole ju Rakveregi kuigi suur, kõigest kümme ruutkilomeetrit, ning üks või teine läbi kogu linna ulatuv detail jääb paremini silma. Sealsed uued jalgrattamajad on kindlasti n-ö meelde jääjad, tüüplahendusena saab nende arvu kasvatada linnas vajaduse järgi. Rakvere on just parajalt nii väike, et jalgratas võiks olla põhiline sõiduvahend. Ent peale inimeste käitumisharjumuste muutmise eeldab jalgratta populariseerimine ka linnaehituslikke otsuseid nii kaubanduse paigutuse kui ka kergliiklusteede olemasolu kohta.

Jalgrattamaja on selles ahelas juba kõige väiksem ja konkreetsem lüli – praktiline varjualune, mille paigutuse ja kujunduse tingimuseks on eelkõige mugavus ja turvalisus. Samas on igas kujunduses, igas disainiotsuses peidus kindel sõnum, iga ehitus räägib tellija suhtumisest. Kas valida toode kataloogist või luua päris uus ja oma lahendus on juba tähendusega samm, samuti seegi, kas teha maja kohalikust või imporditud toorainest.

Rakvere jalgrattamajad on originaallahendus ja kohalik materjal, nende kujundus haakub Rakvere julge, omamoodi *camp*-estetikast kantud mainega, kuhu mahuvad nii kümne aasta eest valminud kollasekupliline turuplats, Tarva kuju kui ka punklaulupidu. Jalgrattamajad tellis Rakvere linn, sealse peaarhitekti Angeelika Pärna sõnul ollakse neil rattamajandust eelisarendamas. Varjualused projekteeris Kadarik Tüür Arhitektid. Ott Kadarik ja Mihkel Tüür koos Villem Tomistega (kõik kolm tegutsedes toona arhitektuurbüroo Kosmos nime all) on ka küngaste

ja kellukakuplitega üllatanud turuplatsi kujunduse autorid.

Ott Kadariku sõnul oli neil koos insener Tõnu Peipmaniga eesmärgiks luua varjualune n-ö ühes tükis, mis ei vajaks eraldi kandekonstruksiooni. Liimpuit kui sellist lahendust võimaldav materjal, liiati kohalik ja loodussõbralik, oli projekteerijatel juba loogiline valik. Tulemuseks on elegantne, voltimisülesannet meenutav ehitus, kus arusaadavalt pole midagi üleliigset ja mille kollane värv haakub peaplatsi juba mainitud kuplitega. Suur mõõtkava on linnaruumis saanud väga konkreetse, detailselt läbi töötatud lahenduse ja loodetavasti peab Rakvere uus linnamööbel siin väarikalt veel kaua vastu.

Triin Ojari

Arhitekt Kaur Stöör: puit on soe ja elav

Iseäralikust tumedast rannamajast kirjutab arhitektuurikriitik Karin Paulus.

Mullu tunnustati arhitektide Lembit-Kaur ja Ülo-Tarmo Stööri heas mõttes intrigeerivat ja küsimusi tekitavat Laulasmaa maja tiitliga „Aasta puitehitis 2013“.

Maja võtab kord ümaramaid, kord kandilisemaid-nurgelisemaid vorme. Kõrge viilkatusega puithoone oleks justkui traditsiooniline, kuid selle kuju on iga nurga pealt vaadates ikka üdini imelik. Pea musta elamut lembinud žürii nentis, et põnev lahendus tulenes tellija soovist olla loodusega kooskõlas ja kohaliku omavalitsuse ettekirjutustest: „Tänu arhitekti usaldamisele ja teadlikule tellijale on tulemuseks läbimõeldud, hästiplaneeritud, praktiline, kuid samas sooja ja hubasena mõjuv kodu.“ Meeldisid ka hästi teostatud ehitustehnilised ja funktsionaalsed sõlmed ja üldse korralik ehitus (Olev Ehitus OÜ). „Ümara põhikorruse ilusti pandud püstlaudis jättis väga võimsa mulje. Efektseimad on ristviiludega viilkatuse sadulpinnad,“ leidis kunstiakadeemia professor Mart Kalm. „Need annavad ülakorruse tubadele sedavõrd erilise vormi, et riidekapid sinna enam ei mahu, mis aga rõhutabki, et tegu on suvilaga.“

Siiski on selge, et eelkõige taheti luua ikka mõnusat paika, kus soovi korral kas või aasta ringi puhata. Et aga alles jääks ka siia tuleku ajend ehk kaunis loodus, siis on ranniku liivast männimetsa tahetud hoida ja häirida kooslust võimalikult vähe.

Kummatigi võiks ju ikka uurida, miks valisid arhitektid ja omanik just puidu, mitte aga väga kiiret püstitamist võimaldavat ehitusplokki ja krohvviimistlust? Kaur Stöör leiab: „Puit on meie ehitustraditsioonile omane materjal. Puit on soe ja elav, ehitamiseks tugev ning hästi töödeldav. Puidul on omad piirid. Maja on avar, silded suured, seetõttu kasutasime liimpuitu.“

Arhitektidel pole see ka esimene eksperimentaalne töö, vastupidi – krutskitega maju on nad teinud varemgi ja keerukaid probleeme lahendama kutsuvatel võistlustel osalenud samuti. Enne oma büroo ÖÖ-ÖÖ asutamist 2008. aastal kogus Viljandist pärit Lembit-Kaur Stöör kogemust KOKOs, olles seal tegev näiteks selliste ehitiste nagu Tallinna Inglise Kolledži võimla, sünagoogi ning Metro Plaza kavandamise juures. Tema noorema venna Ülo-Tarmo huvitavate tööde seas on näiteks Baltika Moetanav ja Iir Hermeliiniga tehtud lavakujundus „Euroopa filmiauhinnad 2010“.

Kaur Stöör mõtiskleb Laulasmaa maja üle: „Alati küsitakse, mida me konkreetset hoonet tehes õppisime. Loomulikult õppisime palju, sest me ei ole varasemalt nii komplektset puithoonet lahendanud. Ei ole kõige huvitavam tallata läbikäidud radu mööda, püüame leida alati enesele väljakutseid ning nihutada piire, milles me toimetame – et oleks avastamisrõõmu ja motivatsiooni pingutada. See maja oli väga põnev väljakutse.“

Autor annab ka aru, kuidas mõjutas maja arhitektuuri keskkond. Ta resümeerib: „Maja on metsa sees. Mets on ühetaoline, ilma orientiirita. Ring kujundina lõikub sinna hästi.“

Kui väljast haakub kogukas suvila tumedate ümarate puutüvedega ja mõneti ehk tundubki nagu üks katusega känd, siis hoone sisemus on vastandlikult hele ja näiliselt pea et viimistluseta. Kandekonstruktsioonid näitavad, et otstarbekas võib tõepoolest olla ilus, mitte vaid funktsionalismile iseloomulik „alasti keisrit“ meenutav kokkulepe. Sisearhitekt Kätlin Ölluk on jätkanud kodu sisemuses puiduteemaga, kasutades seda üpris naturaalsel viisil koos metalliga. Tulemus on šikk, et mitte öelda elitaarne. Kui eksterjöör mõjub omamoodi 1930. aastate talutraditsionalismina (meenub Kristjan Palusalule riigi poolt kingitud talu), siis interjöör surfab kõrgstiili lainel. Ilmselt annab tunda

„Parim puitehitis 2013“

Fotod: Erik Konze

Ölluki kogemus saksa klientidega Šveitsi kapitalil põhineva kinnisvara- ja projekteerimisettevõtte Swiss Property ridades. Avatud köök paikneb elutoast veidi kõrgemal ning nende vahele joonistab mõttelise piiri metallvarbadega ehitud puittrepp.

Siiski on raske pöörata silmi maast laeni ulatuvatest akendest avanevatelt vaatepiltidelt. Ülakorruste tubades on enam intiimsust, ent siingi on autorid tahtnud, et ka kõrgematel korrustel oleks hõlbus teiste pereliikmetega suhelda ning mitte liigselt kapselduda.

Möödunud aasta parim puitmaja pakub peidupaika unistamisele ning mõttelennule, mis lubab meil üht-aegu olla nii siin kui ka kusagil mujal.

Sisearhitekt Kätlin Ölluk:

„Maja kummastav plaan oli väga huvitav väljakutse ruumiplaneeringule. Kuna osalesin projekteerimisprotsessis täiesti algusest peale, sai kõik vajalikud funktsioonid just sisearhitekti vaatenurgast ilusasti ära mahutatud. Üllatav oli lõpptulemuse puhul see, et n-ö kumera seinaga tube sai suhteliselt vähe. Siseruumis on maja ümar vorm üsna vähe tajutav.

Sulandumaks arhitektuuri ja looduskeskkonnaga, on baasmaterjalid ja hoone konstruktiivsed elemendid viimistletud neutraalselt, foonina mõjuvates toonides. Funktsionaalsed mööblimahud seevastu on välja toodud konkreetsete, kandekonstruktsiooni ümber põimuvate elementidena. Materjalikasutus on autentne: naturaalne puit, lubikrohv, looduskivi ja metall. Detailides on kombineeritud elemente nii traditsioonilisest rannarhitektuurist kui ka modernsest ja graafilisest Skandinaavia modernismist.“

Järjepideva arhitektuuriuueenduse nimel

Eesti Metsatööstuse Liidu korraldatud aasta parima puitehitise konkursil pälvis auhinna Singapuri tehnoloogia- ja disainiülikooli (Singapore University of Technology and Design, edaspidi SUTD) juurde rajatud paviljon, mille autoriks on nn linnavormilabor ehk City Form Lab – Andres Sevtšuk ja Raul Kalvo. Žüriiliige ja arhitektuuriajaloolane Mart Kalm kirjutas selle kohta 2013. aasta lõpus kultuurilehes Sirp: „Vineeripreemia läks Singapuri, kus Andres Sevtšuk ja Raul Kalvo on kavandanud tehnikaülikooli raamatukogu õuele kogunemispäiga-tööruumi. Vineerikolmnurkadest kokkupandavad, pealt soomustega kaetud kärjed moodustasid ruumile n-ö voolavad seinad. Pole isegi tähtis, millist ehitist sellest nupukast konstruktsiooni-ideest kavandada, sest olulisem on siin vineeri rakendus üleüldisemalt, universaalses süsteemis.”

Eksperimentaalarhitektuurihuviline Risto Kozer rõhutas (samuti Sirbis), et „orgaanilist arhitektoonikat järgiva paviljoni puhul ei ole tegu ainult vormi pärast loodud ruumiobjektiga, vaid dünaamilise, sotsiaalse funktsiooniga ehitisega, mille eesmärk on pakkuda tudengitele ülikooli raamatukogu kõrval avalikku kogunemiskohta”.

Minu silmis asetub SUTDi paviljon samasse žanri Eesti Kunstiakadeemia (EKA) arhitektuuriteaduskonna külalislektorite sarjas 2012. aastal üles astunud saksa eksperimentaalarhitektuuri pioneeri Achim Mengese katsetustega Stuttgardi ülikooli arvutusliku projekteerimise instituudis (ICD). Menges on leiutaja selle sõna parimas tähenduses, tema projektid sünnivad suures osas tänu laboritööle ja kõrgtehnoloogilistele materjalikatsetustele – ta keskendub uute tehnoloogiaga täiustatud materjalide omadustele ja käitumisele erinevas keskkonnas. Menges on koos doktorantide ja kolleegidega kooliõuele valmis ehitanud mitmeid prototüüp-paviljone ning katsetanud nende vastupidavust ja toimimist, sellest on kasu olnud kogu arhitektuurivaldkonna arengule.

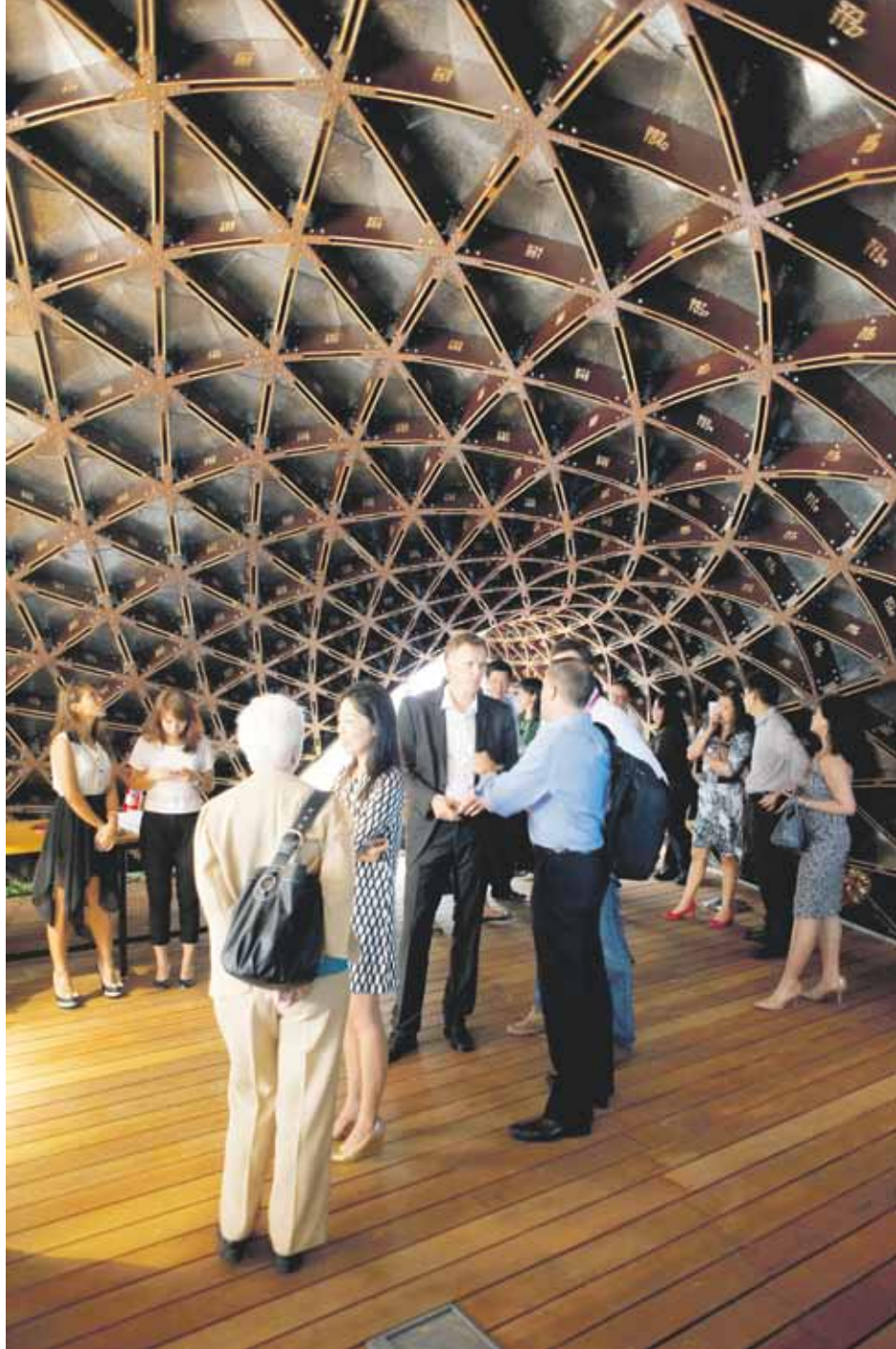
Nii Sevtšuk ja Kalvo kui ka Menges, aga ka näiteks Fabio Gramazio ning Jenny Sabin (kes mõlemad on samuti EKA külalislektorite sarjas esinenud), on eksperimenteerivad arhitektid, kes uurivad looduslike vormide geomeetriat ning süstematiseerivad selle arvutitehnoloogia abil – tõlgivad looduse loogika „masinate” algoritmi keelde. Arhitekt juhib siin vormiotsingu protsesse kui teadur. Projekteerimise

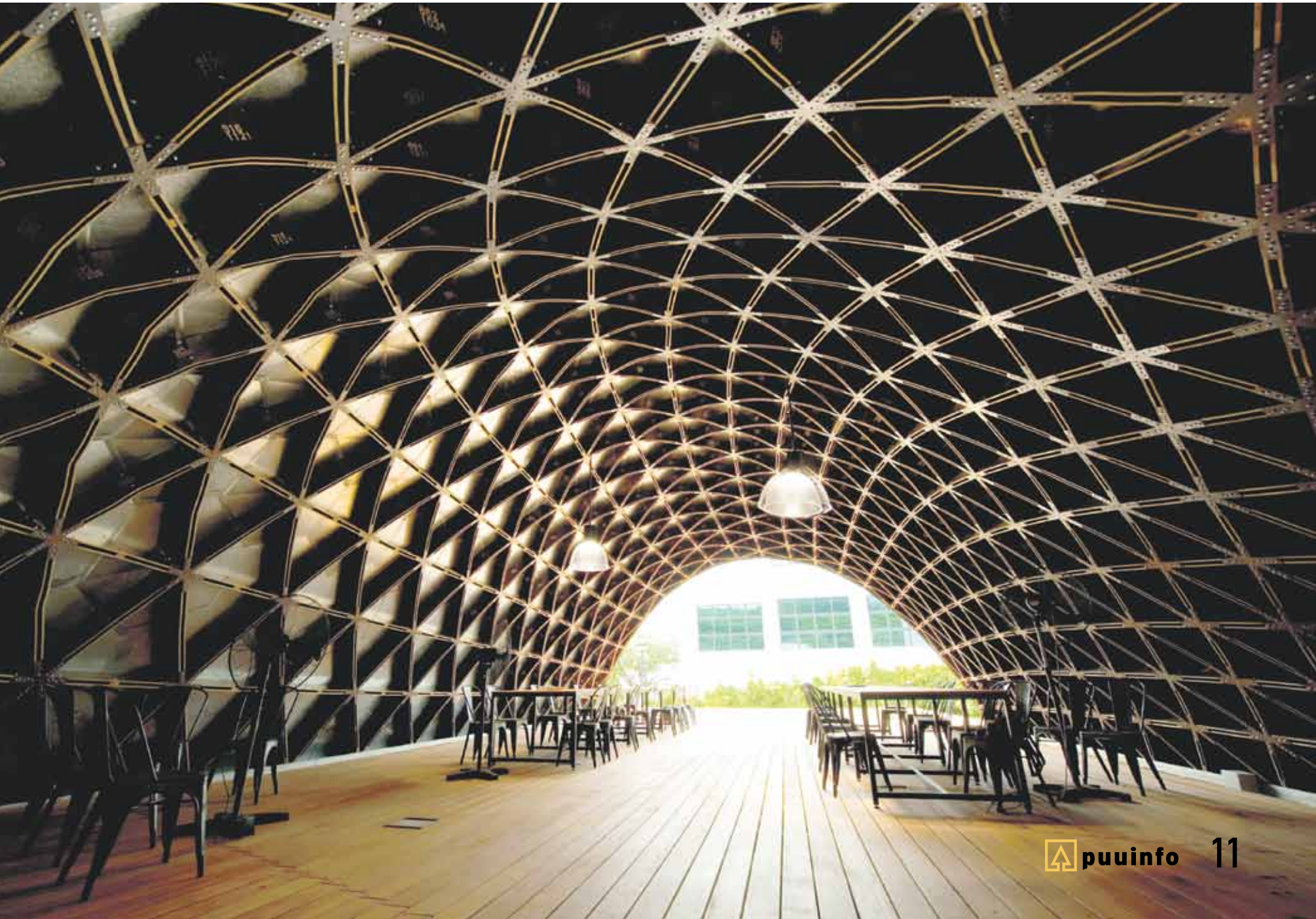
töövahenditeks on vormiloomes, bioonika ja arvutitehnoloogia, mida toetavad digitaalsed tootmisprotsessid ja robotika.

Selliseid teadustöid-arhitektuuriprojekte võiks niisama hästi nimetada inseneri kui arhitekti pärusmaaks, mistõttu on selliste katsetuslike ehitiste teke kõige loogilisem just ülikoolide õuel, kuigi ideaalis võiks neid linnaruumis ju mujalgi kohata. Eestiski. Kui Mandri-Euroopas suhtutakse eksperimenteerimisse ikka veel reservatsiooniga, võiksid just Eesti ülikoolid, erasektori tellijad ja siinsed omavalitsused üles näidata initsiatiivi, et tõeliselt loomingulist ja uuenduslikku arhitektimõtet ellu viia ning realselt valmis ehitada. Kui sellel teel võtta kampa ka arhitektuuriüliõpilased, tekib lootus arendada eksperimentaalsetes ja uuenduslikes uurimissuundades järjepidevalt ja süvitsi, millest on kasu kogu siinsele arhitektuuri- ja ehitusmaastikule. Sevtšuki ja Kalvo näol on meil olemas arhitektid-juhendajad, kellele tuleb anda võimalus oma ideid koos tudengitega ka kodumaal realiseerida.

Veronika Valk

Fotod: City Form Lab

Kontor Austrias – puithoone, mis vastab tulevikustandarditele

Illwerke Montafoni peakontori hoone Vandansis Austrias kasutab LCT (LifeCycle Tower) konstruktsioonilahendust, millega on saavutatud 10 000 m² katmata puitkandekonstruktsioonidega büroopinda. Tegu on Euroopa seni suurima puidust büroohoonega, mille puhul vähenes hoone CO₂-jalajalg tänu puitdetailide kasutamisele 90% võrra.

Hoone on ehitatud tehases toodetud elementidest, mistõttu ehitusaeg oli silmapaistvalt kiire ja kvaliteet tipptasemel. Lisaks võimaldas tehases tootmine kahandada energiakulu ja ressursihulka mitu korda väiksemaks, kui oleks muidu kulunud tavapäraste terasbetoonlahendustega ehituse peale. Katmata puitkandekonstruktsioonidest hoolimata vastab hoone kõikidele tuleohutusnõuetele ja samasugust

lahendust on võimalik kasutada ka puidust kõrg-
hoonete püstitamise puhul.

Kontorihoone asub järve kaldal väga mitmekesise ja põneva maastiku keskel. 120 meetri pikkune hoone sirutub veerandi ulatuses järve peale, pakkudes harukordse ruumilise kogemuse.

Pikaks venitatud vorm ja avarad klaasfassaadid võimaldavad nautida võrdselt head töökeskkonda ja inspireerivat vaadet maastikule kogu majas. Asutuses töötab 270 inimest ja kontori ülesehitusel on lähtutud töötajate soovidest ja vajadustest. Tavapärase avatud kontori lahenduse kõrval on töötajate käsutuses ruumid, mis mõeldud meeskonnatööks, vaikust ja keskendumist nõudvaks tööks ning ka lõõgastumiseks ja energia kogumiseks. Et töötajad täielikult rahul oleks, tagati

avatud kontoris igale töölauale ulatuv päevavalgus ja individuaalne sisekliima reguleerimise võimalus.

Kogu ehitusprotsessist tehakse kohapeal ainult esimese korruse lagi ja kaks trepikoda, mis valatakse raudbetoonist. Ülejäänud 10 000 m² hoone püstitamiseks kulub koos fassaadide viimistlusega vaid kuus nädalat. Ehituse juures on järgitud säästliku ja sihipärase tarbimise printsiipe. Hoone primaarenergia vajadust on vähendatud alla 30 kWh/m² aastas (passiivmajanõue 120 kWh/m² aastas), sellest kulub küttele 14 kWh/m² aastas.

Illwerke kontor on tõeline tulevikustandard nii ehitustehnoloogias, sisekliima kui ka töökeskkonna valdkonnas.

Henrik Välja, Puuinfo teemajuht

Fotod: Norman Müller

Rohkem ehituskultuuri, palun!

Uus aeg nõuab uusi puitasumeid.

Indrek Allmann

Puidust ehitamisse on saabus uus hingamine. Nii nagu varajast kevadet on ka seda raske märgata, kuid õhus on tunda sõnul kirjeldamatut värskust, mis lubab: varsti, varsti olen ma kohal, veel veidi! Aastatepikkune töö puidust ehitamise propageerimisel, puidu tehniliste omaduste uurimisel, õppereisidel ja konverentsidel toimunud lõpututel aruteludel on toomas muutust puitehitiste tuleohutuse käsitluses. Teadmiste kasvades on saanud julgus midagi muuta. Mõistmine, et suuremaid puitehitisi on võimalik kavandada viisil, mis ei kätke kasutajatele ohtu.

Varajased kevadlinnud on kohal. Vajalikud kooskõlastused on saanud esimene suur ühiskondlik hoone, mis valmib valdavalt puidust. See on vaid esimene arglik pääsuke. Olen kindel, et peatselt on saabus hulgaliselt teisi, suuremaid ja väiksemaid maju, mis kõik võivad uhkustada oma keskkonnasõbralikkusega.

Uus aeg esitab kahtlemata uusi väljakutseid. Puidust ehitamine nõuab täpsust. See täpsus peab algama

arhitekti ja inseneri laualt. Puidust saab teha kõike, kuid kõike puidust teha ei ole mõistlik. Materjali omadused mõjutavad arhitektuuri. Vähe sellest, materjali omadused mõjutavad ka arhitekti tööhulka. Korralikult läbitöötatud puithoone sõlmilahendus võib olla mitu korda keerukam ja seega ka ajamahukam vastava betoonehitise omast. Siit kandub see edasi ehitaja lauale – elu on näidanud, et puidust kavandamine ja ehitamine pole just kõigile jõukohane.

Ja ometi – puidust hoone rajamine on imelihtne. Eelduseks vaid see, et pead seda materjali armastama. Kuidas saab aga mitte armastada materjali, mis on vorminud meie tehiskeskkonda aastatuhandeid?

Eesti puidutööstus on arenenud seitsmepeniikoormasaabastega. Meil kasvavat rohelist rikkust vääristatakse mitmel moel. Ekspordi suure osakaalu kaudu toetab see kogu Eesti majandust, luues töökohti ka sektorist väljaspool. Märgata on ehituskultuuri tekimise algeid! Arhitektuurikaubamaja on üks esimesi

katseid siduda tiptasemel eesti arhitektuur tööstusega. See on tohutu potentsiaaliga valdkond, mis looks Eesti puitehitise brändi. Mil viisil see aga päriselt elujõuliseks muutuks, vajab veel lahtimõtestamist. Kust leida see kriitiline mass kliente, kes muudaks panustatava mõttetöö lisaks ka tasuvaks? Ilma mõtetööta on aga arengul kaas peal.

Aeg on küps, et sünniks uus puitasum – ei, mitte linna serva põllu peale madalate majade riviks, vaid linna-keskusse, kõrgusse pürgivate äri- ja eluhoonetena. Miks? Sellepärast, et nii on hea ja õige. Kasutatakse kohapealseid teadmisi, materjale, siinset ehitusmeisterlikkust. Suureneb rahvuslik rikkus. Koduõuel omandatud kogemusi on kerge eksportida. Eestlastel oli õnn olla Skype'i sünni juures, targalt planeerides on täna veel võimalik olla uue, keskkonnasõbraliku ehitusviisi teerajajaks. Õhus on märke, et homme on see nõutud üle kogu ilma.

Andkem endast parim!

Eskiis: Arhitektuuribüroo PLUS

Tallinna tulevane ratsaspordibaas

Tallinna ratsaspordibaasi peahoones asuvad maneežid, tallid, büroopinnad ja majutusüksus. Selle mitmetarbelise spordihoone kavandamisel on otsitud võimalust pakkuda tegutsemisruumi ka neile spordialadele, mis ratsutamisega otseselt seotud pole.

Konkursil välja käidud idee kasutada puitu sai päris hoo sisse konkursijärgses projekteerimisetapis. Selle asemel et puitmaterjal lihtsalt viimistluseks valida, otsustati see vahetult siduda ka kõigi oluliste kandekonstruktsioonidega. Sellest tulenevalt sai maneeži tugivormiks valitud kaar. Kaar seob endas nii tõmbe- kui ka survevöö, olles sel viisil efektiivseim moodus, kuidas puitu kasutada annab.

Kompleksne ruumiline vorm loodi parameetrilise tarkvara abil. Lahtiseletatult tähendab see seda, et kirjutati väike programm, millega oli võimalik otsida optimaalseimat kandestruktuuri kuju. Lõpptulemuseks saadi 80 m sildega kaared, millele toetuvad lisaks katusele ka 3. ja 4. korruse tasandil paiknevad büroopinnad. Kogu konstruktsioon on tunduvalt kergem kui alternatiivsed lahendused. Oma kuju ja kaalu tõttu võimaldab selline lähenemine rajada hoonele ka märksa lihtsama vundamendi, kui seda oleks nõudnud tavapärasem projekt.

Paradoksaalsel kombel nõudis osalist kivikonstruktsioonide kasutamist loodus ise – puidust talliseinad oleks hobustele olnud liiga ahvatlevad maiuspalad, niisiis kavandati need siiski kivist.

Indrek Allmann

Eskiisid: Arhitektuuribüroo PLUSS

Eesti silmapaistvaimad prillid!

Henrik Välja, Puuinfo teemajuht

Fotod: Liina Soosaar

Karl Annus on oma silmapaistvate puidust prilliraamidega pärvinud hulgaliselt tähelepanu. Tema toodetavad Karli prilliraamid on hea näide, kuidas disain annab tootele uue väärtuse. Prilliraamid on alati olnud moetööstuse objektid, mistõttu lihtsalt hea disainiga selles valdkonnas enam uudiskünnist ei ületa. Karli prillid on aga erilised tänu materjali-valikule ja individuaalsele lähenemisele.

Puidust prilliraamid lähtuvad traditsioonidest, olles ühtaegu geniaalselt uuenduslikud. Poodi prille tellima minnes saame valida suure hulga plast- ja metallraamide vahel, seega lisab puit valikusse uut ja värsket. Samas on puit olnud tarbeesemete valmistamise peamine materjal pika ajaloo vältel, mistõttu on tegemist pigem taas leitud vana ja heaga.

Tee Karli prillideni sai alguse Karl Annuse tudengipõlves, kui noormees astus Tartu Kõrgemasse Kunstikooli algselt plaanitud fotograafia asemel õppima mööbli restaureerimist. Prilliraamide edu valemiks võib lugeda vajaduse, idee ja oskuste kokkusaamist. Karl Annus kui pikaaegne prillikandja, olles prilliraame nii lõhkunud, parandanud kui ka ise leiutanud, teadis heade raamide väärtust. Silmanud ühel näitusel puidust prilliraame, taipas ta kohe, et oma oskusi rakendades suudab ta need valmistada veelgi paremini. Kooli lõputööks valmisidki esimesed kolm paari puidust prilliraame, mis ka hulgaliselt vastukaja said.

Praegu on Karli eritellimusraamidele aastapikkune järjekord, millest võime järeldada, et tegu on väga nõutud kaubaga. Nendele, kes aga nii kaua oodata ei soovi, on valmis saanud esimene kollektsioon *ready-to-wear*-prille. Karli prilliraamide kliendid võibki laias laastus jagada kaheks: ühed, kes otsivad mõõduprillide mugavust ja sobivust, ja teised, kes hindavad puitraamide erilist ja individuaalsust.

Oma loodusliku päritolu tõttu puidusüü alati veidi varieerub, mistõttu ei saa olla kahte ühesuguse mustri prilliraami. See lisab tootele teatavat hingestatust ja omapära. Ent puidust prilliraamidel on ka praktilisi eeliseid peale eripära. Kuna puit on väga kerge ja tugev, on ka prilliraamid hämmastavalt kerged. Oma rolli mängib selles ka Karli detailideni lihvitud disain, mis välistab igasuguse materjali raikamise ja robustse ilme.

Lisaks teeb Karl ka raamide hinged puidust. Kuigi võib tunduda, et puithinged on haprad, siis tegelikult on lugu risti vastupidi. Puidust hinged on väga tugevad, liiguvad väga täpselt ja kuna puitmaterjal ei mineta aja jooksul oma omadusi, ei hakka need ka pika kandmise järel logisema. Seega võib julgelt öelda, et puidust prilliraamid ei ole vaid disainivõte, vaid neil on ka praktiline väärtus.

Kuhu liigub (puidu)maailm?

Kuhu meie maailm liigub? Kuidas elab inimkond tulevikus? Tõenäoliselt oleme praeguseks jõudnud teelahkmele ja päris samamoodi kui seni enam edasi minna ei saa.

Ühiskonna areng on tihedalt seotud majanduse arenguga. Seni on see olnud pidev. Inimesed on olnud leidlikud ja oma heaolu järk-järgult suurendanud. Ent üha rohkem küsime me tänapäeval, kuidas suudame edasi areneda nii, et ka järeltulevatel põlvadel oleks võimalik elustandardit tõsta?

Selge on see, et midagi tahame me tarbida ka tulevikus, ja küsimus on selles, kas see miski taastub sama tempoga, nagu me seda tarbime, või ei. Ikka on meil ju tarvis materjale, millest ehitada maja või korter, millega see hiljem sisustada, ja midagi, millest toota energiat. Ühiskond vajab lahendusi, mis oleksid ökonoomsed ja kestlikud. Lahendusi, mis võimaldaksid majandusel areneda ning ühtlasi säilitaksid keskkonna.

Selline kestlik lahendus on puit. Puit on pea ainuke tõsiselt võetav ehitusmaterjal, mis on nii taastuv kui ka taaskasutatav. Me võime julgelt ehitada endale maja, tundmata südametunnistuse piina, et oleme tarbinud midagi, mida loodus enam kunagi tagasi ei saa. Kahtlemata saab. Mets kasvab ju alati uuesti tagasi sinna, kus ta enne oli. Aga enamik teisi ehitusmaterjale ei kasva.

Eesti on väike, seega on säästev majandus meile eriti oluline. Tundkem siis rõõmu, et meil on mets, mistõttu saame arendada oma metsamajandust ja puidutööstust. Et meil on võimalik toota majanduslikke hüvesid, rikkumata sealjuures elukeskkonna tasakaalu. Et meil on võimalik ehitada maju, mis on energiasäästlikud ning milles kasutatud puitmaterjali süsiniku jalajälg on väike. Enamgi veel. Me saame oma tooteid laias maailmas müüa, mis omakorda annab meie inimestele tööd ja leiba. Ja see ei lõpe otsa. Mets on päikesepatarei, mis kõigest inimpõlve jooksul end ikka ja jälle täis laeb.

Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liit ning meie Puuinfo programm on seadnud eesmärgilati kõrgele. Me soovime, et areneksime majanduse ja keskkonna tasakaalu suunas ning et me saaksime olla tulevikus selle tasakaaluga eeskujuks ka teistele maadele. Meil tuleb arendada oma materjalikasutust, asendades taastumatu materjal taastuvaga, kus see vähegi võimalik on. Me oleme õigel teel, meil on mõni samm juba astunud ja kõik võimalused on lahti.

Hea lugeja, loodame, et siinsetel lehekülgedel loetu inspireeris ka Sind võtma osa sellest teekonnast puidumaailma!

Ott Ottsmann,
Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidu tegevjuht